

En smedja kan vara väldigt enkel egentligen, men allt är ju i proportion till det man skall/vill göra.

Att göra en Gropässja

Har man lite kunskap om svetsning är det ganska enkelt att göra en ässja själv, t ex från en tunna som man kapar av. Man ska behålla den nedersta delen av tunnan, så att man har en botten med en kant som är ca 10-15 cm hög. Sedan sätter man in ett luftrör genom kanten på ena sidan, ungefär mitt på metallringen (höjddledes). Röret ska gå in ungefär 10 cm innanför kanten. Om du vill kan du svetsa fast ben på ässjan. Fyll på med jord i din ässja och gräv ur den önskade storleken på ässjans härden. Det är i den här gropen, dvs härden, du ska elda med kol för att hetta upp metallen du ska smida. Eftersom du har jord i din ässja, runt omkring själva härden, kan du ändra formen på den yta du har kol i allt eftersom du har behov av det, och det är ett bra sätt att spara kol på. Tänk på att luftröret ska vara så att det når härden. För att det ska komma in nog mycket syre i härden/elden kopplar man en bälg, fläkt el dyl till luftröret.

Har man turen att hitta en liten portabel ässja (kallas trampässja) ska man undersöka formen (där härden ska ligga) så att den är hel och utan stora sprickor. Den är nämligen gjord av gjutjärn och kan spricka med tiden. I botten är det ett hål som luften kommer igenom och för att kunna reglera luftströmmen finns det en plugg som man kan skjuta upp i hålet via en spak, efter behov.

Under ässjan sitter ett stort hjul som man driver med en trampa via en axel som hjulet sitter fast på, från trampan sitter en järnkrok som man hakar på axeln. Här är det mycket viktigt att man undersöker stället där kroken hakar på axeln för de kan nöta av varandra.

Oftast är dessa ässjor sällan i bra skick, men man kan köpa en och sen bygga om den eller sätta en liten elmotor på fläkten så man slipper trampa.

När du eldar

Viktigt! Om man eldar med koks eller stenkol så skall man var aktsam vid tändningen! Kolen kan ha vatten i sig som förångas vid tändningen och exploderar, man kan få hett kol i ögonen. Använd alltid skyddsglasögon och titta inte på elden hela tiden. Vartefter smidet fortskrider skall nytt kol läggas upp så nära elden som möjligt för att torka och på så sätt minimera risken för sprättande, glödande kol.

Efter ett tag märker man att "flåset" i ässjan blivit sämre, det händer inget när man drar på blåset för fullt. Då är det förmodligen hög tid att slagga ur. Slaggen lägger sig som en glödande kaka i botten och täpper till luftströmen. Man tar då sin kolraka och puttär undan det mesta kolet som ligger över kakan och sen petar man upp den, oftast har kakan ett hål i mitten som man kan kroka i. Lägg all slag i en hink för sig så man slipper få med det i kolet igen.

Lättaste sättet att göra upp eld i en ässja är att använda träkol som tänds med papper och tändstickor. Om det finns kan man använda det gamla, redan brunna kolet från förra gången man smidde (om det legat torrt).

Övrigt

Angående lämplig klädsel bör man i största möjliga mån skall undvika alla sorters syntetiska material. Helly Hansen och fleece smälter fast på kroppen och börjar brinna mycket lätt. Ett skinnförkläde (på fackspråk kallad förskinn) sparar många sönderbrända kläder.

Att använda handskar kan vara både bra och dåligt. Håller man i en mycket varm järnbit med en handske på sig känner man inte att den är för varm förrän det är försent och man bränner sig i alla fall. Att ha en handske på handen som man håller hammaren med ökar belastningen på muskler och senor, eftersom man måste hålla hårdare - speciellt om skaftet är lackat. Handske kan man ha på handen som håller järnet om det inte finns risk att bränna sig eller om järnet är kallt.

Hur undersöker man om en misstänkt järnbit är för varm då? Börja alltid att - med en tång - ta järnet och stoppa det i vatten innan du känner efter med fingrarna. När du gör det skall du känna efter med utsidan fingrarna! Är det mycket varmt får du blåsor där istället för inne i handen och kan därför fortsätta jobba. Har man inget vatten kan man börja med att spotta på biten.

Kom ihåg att en hammare är härdad och likaså smidesstädets bana, har man otur kan det flyga bitar ut endera så undvik så mycket som möjligt att missa smidesänmet.

Ha alltid en hink full med vatten nära till hands, för att kunna släcka varma material, verktyg och brinnande kläder med om olyckan är framme.

Det är en god sed att innan arbetet påbörjas värma upp skuldror och handleder ordentligt. Värm upp med t ex. en rask promenad medan du rör armarna som om du simmar fjärlssim. Gör både framåt- och bakåtgående rörelser med båda armarna. Gör likadana rörelser med handlederna och värma upp fingrarna genom att böja och räta på dem upprepade gånger. Knäpp händerna och vänd handflatorna utåt så att muskler och senor i fingrarna sträcks ut ordentligt.

Likaså är det viktigt att stretcha efter avslutat arbete. Sätt dig på marken och sträck ut benen efter golvet i ett V. Ta höger hand och sträck dig mot vänster fot och gunga med kroppen mot ditt ben tre gånger, håll kvar den nedlutade positionen i 10-15 sekunder efter det sista gunget. Upprepa med den andra handen/foten.